

Upravništvo: Ljubljana, Knafljeva
ulica 5. — Telefon št. 3122, 3123,
3124, 3125, 3126.

Upravniki oddelkov: Ljubljana, Selen-
burgova ul. 3. — Tel. 3492, 2492.
Podružnica Maribor: Gosposka ulica
št. 11. — Telefon št. 2455.

Podružnica Celje: Kocenova ulica št.
7. — Telefon št. 190.

Računi pri pošti ček. zavodih: Ljub-
ljana št. 11.842, Praga čisto 78.189,
Wien št. 105.241.

JUTRO

Naročnina mesa mesečno Din 25.—
Za inozemstvo Din 40.—

Uredništvo:

Ljubljana, Knafljeva ulica 5. Telefon
3122, 3123, 3124, 3125, 3126. Maribor
Gosposka ulica 11. Telefon št. 2440.
Celje, Strossmayerjeva ulica št. 1.
Telefon št. 65.

Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po
tarifu.

Vladarja južnih Slovanov kujeta srečo svojih narodov

Kraljevski dnevi v Sofiji — Silen odmev navdušenja, s katerim je bolgarski narod sprejel našo vladarsko dvojico — Pomembna govora obeh kraljev — Posvetovanja naših in bolgarskih državnikov

Beograd, 28. septembra. p. Ves beograjski tisk ima obširna poročila o včerajšnjem svečanem sprejemu kralja Aleksandra in kraljice Marije v bolgarski prestolnici. Obširno poročajo listi o nepozabnih vtisih, ki jih je napravil na vso Sofijo in ves bolgarski narod triumfalni sprejem. V Sofijo so prihajali carji, cesarji in kralji, ali takega slavlja bolgarska prestolnica še nikoli ni doživela, je izjavil glavni urednik »Utra« g. Tanev jugoslovenskim novinarjem. Včeraj je Sofija pokazala svoje pravo srce. Staro mesto pod Vitošo je vsemu svetu vzklizalo, da pričena novo življenje, je naravnost s slovansko širokogrudnostjo zaprlo usta vsem skeptikom, ki slovanski ideji nikoli niso prisodili tolike moči, takega triumfa.

Vse, kar se je včeraj dogodilo ob priliki sprejema jugoslovenskih suverenov, je bilo edinstven preludij za važne razgovore, ki so se vodili danes in se bodo še jutri v Sofiji. Ako se iz perspektive včerajšnjih svečanosti premakne pogled nazaj v preteklost, se zdi, da se je izvršila naravnost neverjetna silna sprememba v zadržanju in čustvih obeh bratskih narodov. Pred petimi leti ali celo še pred letom dni, si kaj takega nihče ni mogel niti zamisliti. Danes pa se bolgarska deca uči rodoslova dinastije Karadjordjevičev, sofijska radio-oddaja postaja prenaša jugoslovensko glasbo, bolgarski zbori prepevajo »Bože pravde«.

Sprejem, kakršnega Sofija še ni videla

Sofija, 28. septembra. č. V Sofiji se je tudi danes opazila povsod veliko navdušenje in zadovoljstvo, da biva v njeni sredi jugoslovenski kraljevski par. Pred kraljevskim dvorom se neprestano zbirajo velike množice sofijskih meščanov in ljudi iz raznih krajev Bolgarije, ki z zanimanjem ogledujejo dekoracije ter pričakujejo, ali bi morda ne mogli videti visoke goste, čeprav jim je znano, da so se ves dan mudili v Varni, nedaleč od Sofije.

Tudi pred hotelom »Bilgarija«, kjer strazi dva orožnika v paradižni uniformi in kjer je nastanjen zunanji minister Jevtič s svojim spremstvom, postajajo ljudje ter čakajo, ali bi ne mogli videti jugoslovenskega zunanjega ministra. Ti izrazi simpatije sofijskega meščanstva proti jugoslovenskemu zunanjemu ministru kažejo realno razumevanje ideje, ki jo predstavlja obisk jugoslovenskega kralja v bolgarski prestolnici.

Današnji sofijski listi so polni obširnih poročil in slik o sprejemu jugoslovenskega kraljevskega para. More se reči, da Sofija še ni videla, kar obstoji, bolj mogočnega sprejema od včerajšnjega. Ugoden bolgarski državnik je izjavil novinarjem, da je prisostvoval v Sofiji že sprejemom raznih vladarjev, nemških, avstrijskih in drugih, toda bolgarska prestolnica še ni nikdar s tako spontanostjo navdušenjem in tako ogromno množico pozdravila poglavarja tuje države, kakor včeraj jugoslovenski kraljevski par. Zlasti je značilno navdušenje bolgarskega ljudstva, ki je drugače hladno in rezervirano, ki pa je ob tej priliki izgubilo to svojo tipično karakteristiko in se predalo pravemu deliriju navdušenja ter radosti, ko sta se jugoslovenski kralj in kraljica vozila po sofijskih ulicah.

Sofija, 28. septembra. AA. Okrašeni in slajno razsvetljeni bulvari in trgi Sofije so se snoči bleščali globoko v noč. Ogromne množice so se gibale po vseh glavnih ulicah in so z navdušenjem komentirale včerajšnji svečani sprejem Nj. Vel. kralja Aleksandra in kraljice Marije.

Vsi današnji jutranjki so polni poročil in slik včerajšnjega svečanega sprejema jugoslovenske vladarske dvojice v Sofiji. Povsod naglašajo, da bolgarska prestolnica doslej še ni nikogar sprejela na tako svečan in radosten način. Vsa bolgarska javnost kaže največje zanimanje za bivanje jugoslovenske vladarja v Sofiji in za razgovore, ki jih bodo imeli bolgarski državni-ki z jugoslovenskim zunanjim ministrom Bogoljubom Jevtičem.

Posvetovanja državnikov

Sofija, 28. septembra. p. Zunanji minist. Bogoljub Jevtič je imel danes dolge razgovore z odgovornimi bolgarskimi državniki, pred vsem z ministrskim predsednikom Georgijevim in zunanjim ministrom Batolovom. Govora je bilo o odnosih med obeh državama kakor tudi o stališčih obeh držav napram ostalim državam na Balkanu. Izvršili so pregled odnosov med Bolgarijo in Jugoslavijo, kakor tudi med Bolgarijo in drugimi balkanskimi državami. V teku razgovorov so bili rekapitulirani tudi rezultati, ki so bili doseženi od poslednjih razgovorov ob priliki poseta Nj. Vel. kralja Borisa v Beogradu pa do danes. Razgovori se vodijo v zelo ugodni atmosferi in v znaku vzajemnega zaupanja; nadaljevali se bodo tudi jutri.

Sofija, 28. septembra. AA. Na današnji svečani večerji v dvoru je Nj. Vel. kralj Boris izrekel to-le zdravico:

»Vaše Veličanstvo!

Zelo sem srečen, ker se mi nudi prilika, da vidim Vaša Veličanstva v prestolnici Bolgarske in da vas lahko v naši sredini pozdravim z najpristranejšo zdravico.

Z iskreno radostjo smo dočakali ta visoki obisk, ki je nov izraz želje naših dveh narodov, da se nadaljujejo v duhu medsebojnega zaupanja, iskrenosti in pristrčnosti tako srečno vzpostavljeni odnosi, ki ustrezajo njenemu dobremu sosedstvu, plemenskim vezem in njunim bitnim interesom. Jaz in bolgarski narod znava, da je ta plemenita želja vzeta iz srca Vašega Veličanstva, vrednega in modrega voditelja usode svojega naroda. Zato vidimo v Vaši vzvišeni osebi žarkega in prizadevnega pobornika ideje sporazuma in prijateljskega sodelovanja med obema bratskima narodoma.

V popolnem skladu s čuvstvi bolgarskega naroda vam zagotavljam, da bo ta obisk Vašega Veličanstva, ki je nov dragocen prispevek k naporom Jugoslavije in Bolgarske za okrepitev mednarodnega in balkanskega miru, globoko odjeknil pri nas, ker bo okrepil vero, da bo zblizanje med našima državama uspelo in da bo pospešilo njihov razvoj in mirni napredek.

Prepričan, da bodo ti naši vzajemni naporji omogočili srečno bodočnost dveh tako bližnih in sorodnih narodov, dvigam čašo v čast in v zdravje Vašega Veličanstva, Njenega Veličanstva kraljice in vzvišenega kraljevskega doma z najlepšimi željami za srečo jugoslovenskega naroda in za napredek kraljevine Jugoslavije.

rani tudi rezultati, ki so bili doseženi od poslednjih razgovorov ob priliki poseta Nj. Vel. kralja Borisa v Beogradu pa do danes. Razgovori se vodijo v zelo ugodni atmosferi in v znaku vzajemnega zaupanja; nadaljevali se bodo tudi jutri.

Danes popoldne sta se zunanja ministra g. Jevtič in g. Batolov v spremstvu bolgarskega poslanika v Beogradu in jugoslovenskega poslanika v Sofiji odpravila na kratke izlete v sofijsko okolico. Posetila sta tudi zgodovinsko cerkev v Bojani, v kateri je pokopana Nj. Vel. pokojna kraljica-mati Eleonora. Jugoslovenski zunanji minister je položil na njen grob krasen venec. Nato so se odpeljali v letališče Banko.

Sofija, 28. septembra. č. Po izletu v Bojano in Banko sta se zunanja ministra g. Batolov in g. Jevtič v družbi obeh poslanikov vrnila v bolgarsko zunanje ministrstvo, kjer se je konferenca nadaljevala. Konferenca je trajala dobro uro. Tudi te konference sta se udeležila poslanika g. Cincar-Marković in g. Kjuševanov.

Avdijence ministrov pri obeh kraljih

Sofija, 28. septembra. AA. Bolgarska brzojavna agencija poroča: Nj. Vel. kralj Aleksander je sprejel danes popoldne najprvo predsednika bolgarske vlade Kimona Georgijeva, nato pa zunanjega ministra Kosta Batolova.

„Nazaj ni več mogoče“

Sofijski listi o navdušenem sprejemu naše vladarske dvojice — Bolgarski narod je svečano potrdil politiko bratstva z Jugoslavijo

Sofija, 28. sept. AA. Listi posvečajo dolge članke včerajšnjemu, nad vse navdušenemu sprejemu Nj. Vel. kralja Aleksandra in kraljice Marije v Sofiji.

»KAMBANA« pravi v uvodnem članku pod naslovom »Nazaj ni več mogoče!«: Včeraj je Sofija sprejela jugoslovenski par tako, kakor doslej še nikogar. Teško je reči, koliko ljudi se je sprejema udeležilo. Še najbolj točno bo, če rečemo, da se je sprejema udeležila vsa Sofija in mnogo gostov od zunaj. V množicah zbrani prestolniški meščani so s svojim navdušenjem dokazali, da ne gre za navadno gostoljubnost in za navadno vladnost. To je bil izraz enotne volje, poudarek vere v bodočnost obeh bratskih narodov. Spontanost smojnega navdušenja je opomin tistim, ki vodijo oboje državi. Ta zaobljuba pravi, da je povratek v preteklost nemogoč in da morajo upravniki obeh držav zdaj izpolniti svojo dolžnost napram svojim narodom, pravici, zgodovini in bodočim pokolenjem. 20 milijonov ljudi je uprlo svoje poglede v Sofijo in čaka odhod novih pobud. Kdor bi razočaral te upe, bi mnogo tvegati, njihovo uresničenje pa bo rodilo verno radost.

»NOVO VREME« piše med drugim: Včeraj je prestolniško prebivalstvo doživelo zgodovinski dan. Pristrčno in svečano je sprejelo jugoslovenski vladarski par, Nj. Vel. kralja Aleksandra in kraljico Marijo. »DNEVNIK« piše na uvodnem mestu: Včerajšnji prekrasni septembrski dan je pomagal, da je bil sprejem jugoslovenskega kraljevskega para nad vse svečan. Tisoči in tisoči meščanov so šli na ulice, da pozdravijo vzvišene goste Bolgarske in

Ob istem času je Nj. Vel. kralj Boris sprejel v avdijenci jugoslovenskega zunanjega ministra Bogoljuba Jevtiča.

Nato sta Nj. Vel. kralj Aleksander in Nj. Vel. kralj Boris sprejela v skupni avdijenci ministrskega predsednika Kimona Georgijeva, jugoslovenskega zunanjega ministra Bogoljuba Jevtiča in bolgarskega zunanjega ministra Kosta Batolova.

Tekom te avdijence so premetrili vsa vprašanja, ki zanimajo obe državi. Razpravljali so dalje o načinu, kako naj bi se bolj pospešili prijateljske odnose med obeh državama.

Kosilo pri bolgarskem zunanjem ministru

Sofija, 28. septembra. AA. Bolgarski zunanji minister Kosta Batolov je priredil ob 13. v zunanjem ministrstvu obed na čast jugoslovenskemu zunanjemu ministru Bogoljubu Jevtiču. Obeda so se udeležili tudi predsednik ministrskega sveta Kimon Georgijev s člani vlade, jugoslovenski poslanik v Sofiji Cincar-Marković, bolgarski poslanik v Beogradu Kjuševanov, minister dvora Antič, pobočnika Nj. Vel. kralja Aleksandra generala Jčemenič in Kostić, pobočnik Nj. Vel. kralja Borisa general Panov, dvorni svetnik Grujev, poveljnik garnizije general Canev, dalje osebni tajnik ministra Jevtiča Slavko Kojčić in člani jugoslovenskega poslanstva v Sofiji.

njene vladarske rodbine. Prestolniško prebivalstvo je s svojim navdušenjem javno potrdilo svoje simpatije in svojo popolno odobravanje politike miru in bratskih odnosov med obeh sosedoma. Tisoči Bolgarov so pozdravljali na ulicah jugoslovenski vladarski par in jugoslovenski narod z željami za bratsko sodelovanje, za dobro sosedstvo in za mirno politično in kulturno napredovanje obeh držav. Višarni vzkliki »Ura«, ki so odmevali po sofijskih ulicah, ko sta se vozila jugoslovenski in vladarski par, so bili izraz globoke vere, da bodo načela vzajemnega spoštovanja in prijateljskih stikov med obeh državama, ki sta jih postavila njuna vladarja, zgradila prekrasni hram bratstva, prijateljstva in miru. V pogledih meščanov na letala, ki so se pojavila nad Sofijo, okrašena z zastavami obeh držav, se je zrcalila vera, da bo odšel nad Sofijo in Beogradom zmagoval duh vzajemnosti in da bo prišla zdaj za narode obeh držav doba gnetnega in kulturnega napredka, blagoslova in blagostanja.

»MIR« pravi v uvodniku pod naslovom: »Bolgarska in Jugoslavija«: tole: Ogromno navdušenje s katerim je sofijsko prebivalstvo včeraj sprejelo jugoslovenski kraljevski par, je najlepši dokaz krepke volje našega naroda, da se zblizamo z Jugoslavijo. Neprisiljeno navdušenje, ki je včeraj prešinjalo prsa vsakega Bolgara, nam je jasno znamenje, da ves bolgarski narod odobrava politiko sedanje bolgarske vlade. Po včerajšnjih svečanih trenutkih ni več dvoma, da je ves bolgarski narod za takšno sodelovanje z Jugoslavijo.

Kraljevska večerja

Sofija, 28. septembra. č. Danes popoldne sta na dvoru v Vrani kralj Boris in kraljica Ivana priredila intimno kosilo na čast Nj. Vel. kralja Aleksandra in kraljici Mariji. Kosila sta se udeležila tudi knez Ciril in kneginja Evdoksija. Nadalje so bili pri kosilu ministrski predsednik Georgijev s soprogo, zunanji minister Jevtič, zunanji minister Batolov s soprogo, bolgarski poslanik v Beogradu dr. Kjuševanov, jugoslovenski poslanik v Sofiji g. Cincar - Marković, dvorna dama gđ. Petrova-Cumakova, general Gerđžikov, ki je dodeljen kot adjutant Nj. Vel. kralju Aleksandru, in adjutant kralja Borisa general Pancev.

Sofija, 28. septembra. p. Nocoj je bila v kraljevskem dvorcu v Sofiji svečana večerja. Navzoči so bili Nj. Vel. kralja Aleksander in Boris ter kraljici Marija in Ivana, princ Ciril in princesa Evdoksija, brat in sestra kralja Borisa, zunanji minister Jevtič, vsi člani bolgarske vlade s soprogi, spremstvo našega kralja, dvorni dostojanstveniki bolgarskega kralja, metropolita Stefan in Neofit, bivši ministrski predsedniki Mušanov, Malinov in Cankov, najvišji bolgarski generali, sofijski župan Ivanov ter vrhovni predstavniki kulturnih in nacionalnih organizacij.

Med večerjo je najprej spregovoril Nj. Vel. kralj Boris, ki je v bolgarsčini pozdravil našo kraljevsko dvojico, izrazil željo za uspešno nadaljevanje zblizovalnih prizadevanj Bolgarije in Jugoslavije ter končno napil visokima gostoma. Z vzkliki »Ura! Ura!« so se pridružili njegovi zdravici vsi zbrani, godba pa je zaigrala jugoslovensko himno.

Visokemu domačinu se je v našem jeziku zahvalil Nj. Vel. kralj Aleksander in enako dal izraza svojemu prepričanju, da bodo rodila prizadevanja za sodelovanje obeh bratskih narodov najboljši sad ne le za oba naroda, marveč tudi za ves Balkan in za veliko idejo miru. Kralj Aleksander je zaključil svoj govor v bolgarsčini in se še posebej zahvalil za pristrčen sprejem, ki je bil niemu in kraljici prirejen v Sofiji. Nazdravil je bolgarski kraljevski dvojici in kraljevini Bolgariji. Navdušeni vzkliki so sledili njegovim besedam, dočim je godba kraljeve garde intonirala bolgarsko himno.

Po večerji je bil na dvoru velik sprejem, ki se ga je udeležilo nad 500 predstavnikov sofijske družbe in bolgarskega javnega življenja.

Govora obeh jugoslovenskih vladarjev so prenašale iz Sofije vse štiri jugoslovenske radijske oddajne postaje (Sofija, Beograd, Zagreb in Ljubljana), ob enem pa tudi vse češkoslovaške postaje. Slednje so govora ponovile še v češčini, odnosno slovaščini, praška pa ju je še v francoščini poslala v širni svet.

Naši novinarji v Sofiji

Sofija, 28. septembra. č. Danes popoldne je predsednik sofijske občine inž. g. Ivanov priredil banket na čast jugoslovenskim novinarjem v hotelu Union Palace. Na banketu je bilo izrečenih več pristrčnih zdravic. Popoldne ob 5. so jugoslovenski novinarji posetili Dom umetnosti in tiska. Ob 17.30 je sofijsko novinarsko združenje priredilo njim na čast čajanko.

Poslanica pravoslavne patriarha

Beograd, 28. septembra. p. Ob zgodovinskem posetu našega kralja in kraljice v Sofiji je pravoslavni patriarh Varnava izdal vsem starešinam pravoslavne cerkve naslednjo naredbo:

»Ob priliki potovanja našega kralja v prestolnico našega bratskega bolgarskega naroda, izvolite od danes vsak dan opravljati v naši cerkvi liturgije in molitve za uspešno misijo Nj. Vel. kralja. Naj bi dal blagi Bog, da bi trud našega ljubljenega vladarja rodil najboljše sadove za srečo obeh naših narodov.«

Komentar uglednega pariškega lista

Pariz, 28. septembra. AA. »Journal des Debats« komentira potovanje kralja Aleksandra v Sofijo. List pravi, da presega ta obisk običaje vljudnosti in protokolov. V tem predelu Evrope računajo ne samo z dejstvi, temveč tudi z ljudskim čutenjem. Obisk bo vso to akcijo le še poglobil in bo omogočil, da preide iz sentimentalnega področja na pot stvarne politike. Sestanek med obeh kraljema je znamenje, da gre za končno spravo med bolgarskim in jugoslovenskim narodom.

Nemški glas o sofijskem posetu

Düsseldorf, 28. septembra. AA. »Düsseldorfer Nachrichten« poročajo o obisku jugoslovenskega kralja v Sofiji in pravijo v tej zvezi:

Vlada Kimona Georgijeva in že prej kralj Boris sta delala za enorazum med obeh bratekima narodoma. To delo se zdaj nadaljuje v mnogo ugodnejšem ozračju in bo privedlo do konsolidacije prijateljskih stikov med obeh državama. Balkanske države urejajo zdaj svoja politična vprašanja med seboj na prijateljski način. S tem odstranjuje želje in prelevze tretjih držav, ki bi rade igrale na Balkanu vodilno vlogo in izkoriščale te države za svoje politične igre.

Pozornost bolgarskega radija

Sofija, 28. septembra. p. Povodom poseta jugoslovenske kraljevske dvojice v Sofiji pričena sofijska radijska oddaja postaja vsak dan svojo oddajo z bolgarskega in jugoslovenske narodno himno.

Reforma švicarske vojske

Bern, 28. septembra. AA. Parlament je sprejel zakonski načrt o reorganizaciji švicarske vojske.

Zadružna hranilnica, r. z. z o. z., Ljubljana, Sv. Petra c. 19

Naši kraji in ljudje

Jutri otvoritev II. obrtne razstave v Kranju Letošnja prireditelj je še večja in lepša od lanske

Kranj, 28. septembra. V vrsto tradicionalnih kranjskih prireditelj stopa te dni druga obrtna razstava. Prireja jo Zdrženje obrtnikov iz kranjskega sodnega okraja. njen namen pa je opozoriti občinstvo na lepoto, cenovnost in odlično kakovost domačih izdelkov, ki predstavljajo sad truda in dela pridnih rok našega obrtnika in njegovo stremenje po napredku strokovni izobrazbi in izboljšanju. Razstava pomenja plemenito tekmo in ambicijo v obrtniških vrstah prikazati svoje izdelke v čim bolj dovršeni in popolni luči.

Kadar človeku sila prede, mu iznajdljivost narekuje nove misli in izhode. Ko so zadnja leta hudi časi prav kruto pritisnili tudi na obrtniška ramena, niso bili vreden povod poslušati le tamenje se je obrtništvo okrog kranjskega združenja hitro zavedlo, da mu je iskati izhoda le v novih stremljenjih. Misel prireditelj obrtne razstave, katerih je bilo letos v dravski banovini že več in se še pripravljajo za bodoče leto, je izšla ravno iz Kranja z lanske prvo obrtno, v vsakem pogledu uspešno razstavo.

Lanska prva obrtna razstava je bila v vsej javnosti sprejeta z velikimi simpatijami in pogumni nastop obrtništva je vzbudil splošno odobravanje. Obiskalo jo je poleg raznih oddelkov nad pet tisoč oseb in vse šole od gimnazija preko tekstilne do osnovnih šol Kranja in okolice. Opozumljeni nad tolikim uspehom so kranjski in okoliški obrtniki že na svoji redni letni skupščini letos v marcu sklenili, da obrtno razstavo ponove. Prve resne priprave so se pričele sredi avgusta, to nedeljo pa bo druga razstava že odprta. Kakor lani je pokroviteljstvo prevzel g. vladni svetnik dr. Fran Ogrin, ki je kot sreski načelnik pokazal polno razumevanje za prireditelj. Enakega poštenja je obrtna razstava deležna od strani mestne občine kranjske s predsednikom g. Cirilom Pircem na čelu. Obrtniške težnje in potrebe

tolmači pri občini načelnik obrtnega odseka odbornik g. Adolf Kern. Občina bo prireditelj tudi gmotno podprla.

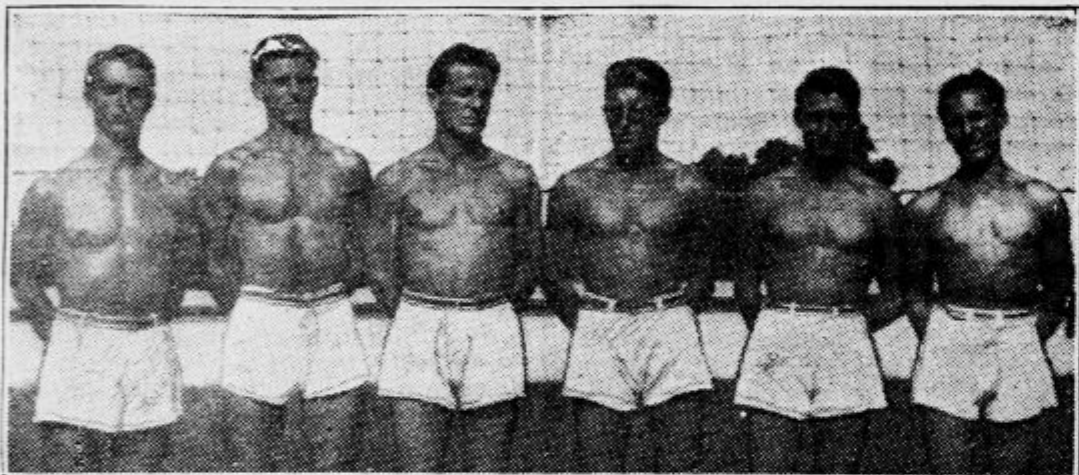
Da je med obrtništvo za razstavo res veliko zanimanje in navdušenje, ki je bilo povod za ponovitev, kaže dejstvo, da se letos prireditelj vrši v povečanem obsegu. Letos razstavlja 54 obrtnikov (lani 34), razstavni prostor zavzema vse prvo nadstropje v Majdičevem mlinu in še nekaj pritičja (1000 m²), dočim je lanska razstava zavzemala prostor 750 m². Razen vrtnarjev bodo v glavnem razstavili skoraj vsi lanski razstavljalci; kprojači (12) in čevljarji (10) bodo razstavili kolektivno. Na novo pa bodo letos razstavili mesarski, pekarski, usnjarski izdelki in vino.

V obsejnih prostorih Majdičevega mlina vlada zadnji teden zelo živahno vrvenje. Pripravlja, popravlja, krasi in polni se že deloma lani prirejeni razstavni prostor. Oskrbljen bo z zadostno razsvetljavo iz Majdičeve elektrarne in vodovodom, založen bo z raznimi dobrotami in jedi in pižaji, za dobro voljo in razpoloženje bo na razpolago velik radio-aparat.

Sprico uglednega položaja, katerega v javnosti zavzema kranjsko in okoliško obrtništvo in s sistematično propagando se je upravi združenja posrečilo zainteresirati široke sloje Kranja in vse gorenjske okolice tja do Ljubljane navzdol. Razstava obeta biti enakovredna atrakcija nedavnih gasilskih tomboli, z razliko v tem, da ima velik gospodarski pomen. Dokaz polne naklonjenosti do kranjske obrtne razstave, ki ustvarja potrebno zblizanje med mestom in deželo, je podala kr. banska uprava, ki je že nakazala primerno podporo. Poleg raznih faktorjev imajo veliko zaslug na tem, da je razstava omogočena lastniki Majdičevega mlina, ki so obrtnike gostoljubno sprejeli pod svojo streho.

Svečana otvoritev »kranjskega velesejma« bo v nedeljo ob 11. uri, odprta pa bo do 8. oktobra. Gorenjska metropola vabi in kdorkoli jo bo v teh dneh posetil, bo odnesel iz nje prav gotovo zelo lepe vtise.

Ljubljanski Sokol savezni prvak v odbojki

Člani zmagovalne vrste; od leve proti desni stojijo bratje: Pustišek Ivko, Valtentinčič Jože, Oražem Franc, Slanina Edo, Pustišek Drago, Skrbinešek Milčo. Glej poročilo v sokolski rubriki!

Pomen zdravstvenih zadrug za Jugoslavijo Statistični podatki govore o njihovi veliki važnosti

Beograd, 28. septembra. Kako je »Jutro« že poročalo, praznuje Zveza srbskih kmečkih zadrug 40letnico svojega obstoja. Prva kmečka zadruga je bila ustanovljena 11. aprila 1894 v vasi Vranovem v smederevskem srezu. Ustanovili jo je poštvalni zadrugar Mihajlo Marković, istočasno pa je vodja srbskega zadrugnega pokreta Avramović izdelal tudi osnutek zakona o zadrugarstvu. Predlog tega zakona je našel v narodni skupščini na velike zapreke. Kralj Milan Obrenović je sumničel, da bodo zakon izkoristili radikali v svoje politične svrhe. Tedanji minister za poljedelstvo Sima Lozanić je kralja komaj prepričal, da je zakon o zadrugarstvu nujno potreben za veliko večino prebivalstva. Po dolgem obotavljanju je skupščina zakon sprejela šele 1. 1898.

Prvi zadrugi so kmalu sledile nove zadrugre v smederevskem in nekaterih drugih okrajih. V Smederevu pa se je pod vodstvom Avramovića ustanovila tudi zveza zadrug. Prve zadrugre so bile kreditne, kmalu pa se je razvila tudi panoga nabavljanih zadrug. Zadrugre so dale kmetom zupanje v lastno moč in nade v bodočnost. Zveza zadrug ima sedaj že 2710 članic ter izkazuje stalen napredek s številom zadrug in članov kakor tudi po obsegu poslovanja. Od leta 1928, do konca lanskega leta je znašal prihodek zadrugarjev 78.794.

Posebno važne so zadrugre v zadrugah, ki jih je bilo lani že 90. Zadrugre združujejo 59 zdravstvenih postaj in

54 lekarn, na njihovem področju pa vrši službo 62 zadrugarjev zdravnikov. Zdravstvene zadrugre imajo svojo posebno zvezo, ki ima danes svoj občni zbor. Zdravstvene zadrugre rešujejo z velikim uspehom vprašanja socialne medicine. Kako važno je njihovo delovanje, se nazorno vidi iz naslednjih statističnih podatkov:

Naša država ima okrog 14 in pol milijona prebivalcev, med katerimi je okrog 5000 zadrugarjev. Na 2900 prebivalcev pride po en zdravnik, kar bi dalo misliti, da v pogledu zdravstvene službe nismo baš na slabem. Če pa premetiramo razpored zdravnikov po mestih in vaseh, dobimo drugačno sliko. Od 5000 zadrugarjev jih je okrog 4000 v mestih in večjih krajih in le nekaj preko 800 jih deluje po vaseh. To pomeni, da ima 5 in pol milijona prebivalcev v 550 mestih na razpolago okrog 4000 zdravnikov. Na enega mestnega zadrugarja odpade okrog 850 prebivalcev, na enega vaseškega zadrugarja pa preko 12.000 oseb. Samo v 20 mestih, ki imajo po 25.000 in več prebivalcev, je 2388 zdravnikov, torej skoraj polovica od vseh.

Zdravstvene zadrugre so si postavile za smoter, da bi si kmetije z lastno močjo urejevali bolnišnice in lekarnice ter nastavljali zdravnike. Na področju 90 zadrug so že doseženi lepi uspehi, ki so zbudili pozornost tudi v inozemstvu, delovanje zdravstvenih zadrug pa bi bilo potrebno še v mnogih pokrajnah.

Mati z dvema otrokoma stanuje v svinjaku

Ptuj, 28. septembra. V spominu je še velika požarna katastrofa, ki je letos zadela Markovčane. Takrat je bila osumljena požiga neka prevzitarica Marija Strmškova, ki je stanovala v hiši posestnika Klinca Pavla, kjer je imela tudi prevzitek Strmškova ki ji konec koncev niso mogli dokazati nikake krivde, je svoj vžitek pri Klincu zaradi nespornazuma prodala ter odšla s svojima dvema otrokoma od hiše. Živela je nad mesec dni v bližnjem gozdu. Otroka sta tedaj leto dni stara in s tem siromakoma je bila mati zunaj popolnoma na prostem, brez strehe. Šele zadnje deževje jo je prisililo, da je zapustila gozd ter iskala zavetja pri dobrih sosedih. Ali dobri sosedeji ji strehe niso hoteli dati, ker je pač navzlic nekrivdi sum pri ljudeh vedno strašljiv. Bila je tako prisiljena, da se je zatekla v bližini šole stojajoč svinjake, ki so zatonili in brez vsakega okna. Tu si je uredila stanovanje. Prav gotovo bo občina našla za nesrečnico in njeno otroka malo primernejše stanovanje, zlasti sedaj, ko stojimo že tik pred zimo.

Zvočni film o festivalu je dobro uspel

Ljubljana, 28. septembra. Sinoči se je pred povabljenimi gosti vršilo v kinu Matici poizkusno predvajanje zvočnega filma o nedavnem festivalu slovenskih plesov, ki ga je v režiji Ferda Delaka snemalo zagrebško podjetje »Svetlost«. V dvorani so se zbrali predstavniki vseh naših oblastev, zlasti zastopniki vseh naših prosvetnih instanc, mimo njih pa tudi številni kulturni delavci in množica izbranih občinstva, ki se živo zanima za kulturne in družbene dogodke. Film je v celoti dosegel prap lep uspeh, za kar gre mnogo zaslug predvsem režiserju Delaku, ki je odlično režiral tudi svoj prvi planinski film. Tehnično, scenosno in zvočno je festivalski film tak, da se lahko meri z vsako reportažo kakšnega inozemskega filmskega žurnalca. Zlasti je občinstvo presenetila jasnost zvoka. Tudi plesi narodnih noš so prav slikovito prišli do efekta, čeprav film ni barvan. Nekatere posebno zanimive skupine so snemali izven festivalnega sporeda na nalašč v ta namen izbranih okoljih, ki so dala plesom še bolj ubrano in učinkovito oblečje. Naše občinstvo bo gotovo z živim zanimanjem sprejelo film, ki ima poleg svoje umetniške vrednosti za nas tudi še poseben domačosten pomen, saj srečamo na njem vse polno dobro znanih obrazov in zanimivih skupin, ki so dale nedavnim festivalnim dnevom v Ljubljani tako slavnosten sijaj.

Razen v Sloveniji bo film žel zanimanje brez dvoma po vsej državi, saj ni pokrajine, ki ne bi bila zastopana v tej reviji naše ljudske umetnosti. Prav tako pa ga bodo z zanimanjem gledali tudi po vsem slovenskem svetu, ki bo dobil z njim prvo veliko revijo slovenskih plesov in narodnih noš. Pred pričetkom filma je izpregovor soustvaritelj filma, operni pevec gospod Jelac in se posebno toplo zahvalil vsem instancam, ki so pomagale ustvariti to pomembno kulturno in nacionalno delo.

Skrivnostni umor v Drago- viču še ni pojasnjen

Ptuj, 28. oktobra. V okolici občine Juršinec se mnogo šepce in ugiba, kako je prišel nesrečni posestnik sin Franc Slana na koruzno njivo, kjer so ga našli mrtvega. Aretiranca Janez Čuček in 55letni Kralj Alojz, oba iz Dragoviče, zatrjujejo, da se je umorjenec gotovo sam zatekel na njivo, saj ljudje trdijo, da so ga videli vsak dan kje drugje. Ta trditev je po dosedanjih ugotovitvah popolnoma neosnovana, ker je doganilo, da je dobil pokojni Slana tako močan udarec, da mu je lobanja počila na dveh straneh in je tedaj izključeno, da bi s takšno rano hodil od vasi do vasi. Od kraja, kjer se je vršil pretep, pa do koruznice, kjer so ga našli, je kakih 500 m daleč, koruznica pa leži dobrih 100 korakov od hiše posestnika Čučka. Gre le še za razjasnitev ali se je pokojni Slana sam zavlekel v koruznico, ali so že mrtvega zavlekli njegovi napadalki. Ni tudi izključeno, da

Pri boleznih ledvic, seči, mehurja in danke omili naravna »Frans Josefova« grenčica tudi silne težkoče pri potrebi v zelo kratkem času. Spričevala iz bolnišnice potrjujejo, da je »Frans Josefova« voda, kar olajša potrebo brez bolečin, zelo priporočljiva za redno uporabo za staro in mlado. »Frans Josefova« voda se dobi v vseh lekarnah, drogerijah in specerijskih trgovinah.

»Na teh-le: na eni strani Metternich, veliki diplomat in lopov (faktični gospodar nad Avstrijo in dekadentnim habsburškim rodom, čigar predstavnik je cesar Franc), ki bi se svoj bog z Napoleonovo senco, z njegovim spominom in njegovo slavo. Zrlav njegovih diplomatskih spletk, a katerimi drži v šah druge države, pa je vojvoda Reichstadtkei, Orlić, kateremu zlovi Metternich krija, ko hoče postati enak očetu, velikemu orlu. Senca Napoleona stoji neprestano za vsakim početjem avstrijskega dvora in živi vedno intenzivneje v pripovedovanju Serafina Flambeauja, starega Napoleonovega gardista, ki je obenem simbol njegove glavne vojske in priča njegove Francije. Na drugi strani pa dekadentna avstrijskega dvora v zabodni politiki, ki se prepleta z dunajskimi valčki in lampijoni, kjer je vse parada in se beseda »svoboda« zaradi idejne majhnosti naroda brez priznanja.

»In kaj vidite v vojvodi Reichstadtkeem? Res ono, kar pravi o sebi v trenutku dvoma: Ko bi sam vose mogel vso verjeti! Sem res zgolj to, kar trdijo ljudje ti tak radi o sinovih velikih ljudi? Slabič, nevrednej? Metternich to pravi, ko z dvomi mi »bija sen o slavi.«

»Da. Prav to. To je obenem tudi vsebina igre v glavnih obrisih. Seveda pa je to razviti še nobroji del. Predvsem: na Wagramskem polju v velikem Orlićevem monologu ideja vladarstva, glasovpev padlim junakom: tu je v verzih postavljen panteon

... pere

ALBUS-terpentinovo milo.
Razkrojilna moč terpentina in ALBUS-mila nudita v ALBUS-terpentinovemu milu idealno pralno sredstvo. Lahko, brez truda in bolj naglo, belo in čisto pere ALBUS-terpentinovo milo.

so ga nekaj časa skrivali mrtvega v hiši in ga šele nato, ko se je začel razkrajati, zavlekli na njivo. Zadevo ima sedaj v rokah sodišče, ki bo nedvomno dognalo, kako se je umor izvršil.

Pravda zaradi sušenja perila

Zasebnica Marija R. s Posavja je tožila posestnika Janeza P. zaradi motenja v izvrševanju pravice sušenja perila. Tožilka je navajala, da ji pristojni v smislu prisojila pred 10 leti v toženčevi hiši pravico do smrtnega stanovanja. Na sadnem vrtu pred toženčevim hišo je ves čas nemoteno sušila perilo, zlasti tudi v tekočem letu. Dne 26. aprila t. l. je tožnik obesila perilo, pa jo je toženec pozval, da ga mora odstraniti. Ker tega ni hotela storiti, je toženec ukazal svoji služkinji, naj perilo pobere, dasi še ni bilo suho.

Toženec pa je ugovarjal, da tožnica ni imela pravice sušiti perila, ker ji je toženec lani prepovedal tam sušiti perilo in se je tožilka tej prepovedi uklonila ter sušila perilo na sosednem vrtu. Najmanj pa je bila tožilka v posesti te pravice dne 26. aprila t. l., ker je takrat prala in sušila toženčeva rodbina in do tedaj tožilka ni nikdar istočasno z njo sušila svojega perila, temveč je to storila zgolj iz nagajivosti.

Sodišče je ugodilo tožbenemu zahtevku tožilke z ugotovitvijo, da je toženec resnično motil tožilko v njeni pravici do sušenja perila na toženčevem sadnem vrtu; onem je toženec prepovedal vsako nadaljnje poseganje v to pravico tožilke. Razlogi za ta sodnikov sklep so bili:

Sodišče smatra po izpovedbah priči za dokazano, da je tožnica letos nemoteno sušila perilo na toženčevem vrtu. Lani je

zaradi toženčeve prepovedi tožilka res nehala sušiti perilo na njegovem vrtu, letos pa je to storila dvakrat zaporedoma, dočim je ob tretjem sušenju prišlo do motitve.

Toženec sicer trdi, da tožilka ni bila v mirni posesti te pravice, češ da ji je lani zabranil sušiti in se je tej prepovedi tožilka uklonila. Tudi če bi bilo to res in bi bila tožilka lani izgubila posest pravice (§ 351 o. d. z.), pa jo je zopet pridobila s tem, da je letos pravico nemoteno izvrševala ob vseh prilikah, ko je imela potrebo za tem, da jo izvršuje. Ni dokaza za to, da bi jo toženec v izvrševanju te pravice motil, niti toženec ne trdi, da bi letos to pravico izvrševala tožilka skrivaj ali na prošnjo. Zato smatra sodišče, da je z letosnjim izvrševanjem, dokazanim z izpovedbami priči, tožilka prišla zopet v mirno dejansko posest pravice obešanja perila, v kateri posesti jo je toženec motil.

Da se je dne 26. aprila t. l. izvršilo motiveno dejanje, tega toženec dejansko ne zanika, temveč prizna, da je svoji služkinji naročil, naj perilo odstrani. O motivnem dejanju ni spora; pač pa toženec trdi, da tožilka zadevnega dne ni bila v posesti pravice sušenja perila, češ da je takrat prala in sušila toženčeva rodbina in do takrat tožilka še nikdar ni istočasno s toženčev rodbino izvrševala te pravice. Vendar toženec s tem ugovorom ni mogel uspeti.

Da bi dne 26. aprila izvrševala tožilka svojo pravico samo iz nagajivosti, ni dokazano; kajti priče izpovedo, da je takrat tožilka prala svoje perilo kakor vedno ter ga tudi obesila. Toženec ni dokazal, da bi to imelo namen nagajati. Ta končni sklep je potrčila druga in poslednja instanca, okrožno kot rekurzno sodišče v Ljubljani.

Jože Centa je v zaporu obupal

Beg dveh kaznjencev iz ljubljanskih zaporov se je končal izredno tragično: zdaj je za Anžurjem odšel v večnost še Jože Centa. Obesil se je v zaporu.

Ko so bile v četrtek v pisarni ljubljanske kaznilnice izvršene vse formalnosti, je moral Jože Centa oditi takoj v samotno, disciplinarno celico, ki se nahaja v spodnjih prostorih. Vso noč je bil dobro nadzorovan. Sam je mirno spal. Zjutraj se je okoli 5. prebudil. Vstal je in popravil celico. Ob 6. se je začelo razdeljevanje prežganke in dnevene porcije kruha. V tem času imajo pazniki mnogo posla, v jetnišnici je kakor na mravljišču. Ko je okoli 7. paznik pogledal skozi lino v Centovo celico, je presenečen zapazil, da Centa nepremično sedi ob železni peči. Naglo je odklenil celico, prerazil okoli vratu ovito ruho in poklical druge paznike na pomoč.

Kakor je bilo pozneje ugotovljeno, je bil Centa raztrgal svoj robcem in od ruhe v naglici odtrgal večji povoj. Oboje je hitro zvezal. Nato je stopil k železni peči, ki je ograjena s posebno gosto železno ograjo, da jetnik ne more pozimi priti do živega ognja. Povodec je pritrdil na železno ograjo, ga ovil okoli vratu in se vsedel. Sedel je izdihnil.

Pazniki so ga, ker je bil še gorak, skušali z umetnim dihanjem spraviti k življenju. Zaman. Jetniški zdravnik dr. Ivan Zajec star, je bil pozvan na pomoč pa je mogel ugotoviti le nastop smrti. Po njegovem mnenju se je Centa obesil takole okoli 6. ali 6.15 zjutraj. Zdravnik je dalje ugotovil, da ni bilo po telesu opaziti prav nikakih znakov nasilja ali kakih sledov udarcev. Pozneje je bilo truplo Jožeta Cente prepeljano v mrtvašnico pri Sv. Krištofu.

Jože Centa je bil sicer hudo nevaren tuji lastnini, ali drugače ni bil nasilen. Jetnišnica ga označuje, da je bil miren, ubogljiv in pri delu priden. Od Anžurja pregovorjen za lahkomišelnostno avanturo, tedaj dni stradalajoč, strpljen zaradi izpahnjene noge je po ponovni aretaciji obupal nad življenjem. Danes bi bil prišel na raport, kakor je to predpisano, da bi javil svoj povratek in bi prejel primerno disciplinarno kaznen, takole kakšne tri tedne samotne temne celice s postritvami. Mogoče bi ga tudi ukovali. Nekateri so mnenja, da je Centa hotel samo markirati, pa je prišlo do resnice. O tragični smrti Jožeta Cente so bili obveščeni sorodniki, v prvi vrsti njegova mati.

Pred premiero Rostandovega „Orliča“

Pisarna prof. Sesta, ob šestih zvečer. Potrkam, — vstopim. Za širokim pisalnikom sedi režiser, pred njim stoji inspicient, s sabo in jatanom v roki, pod pazduho ima debel zvezek a seznamom revizit. Pravkar je prejel poslednje dispozicije za glavno skušnjo. »Sceno z elevi na Wagramskem polju je treba še parkrat ponoviti da bo šla!«

»Pokličite me, kadar bodo vsi na odr!« naroči profesor in inspicient odide z glavno, polno instrukcij, bojevitost vhitel sabo in jatanom.

»Prav, da ste tu, gospodična, sedite! Evo, kaj vam imam sporočiti v imenu uprave: letos vam je poleg drugih vlog namenila še eno stalno, — ki, upam, da vas bo veselila: vloga gledališke poročevalke za naše časopise. Pero obratati znate, o tem smo se prepričali, teater poznate od zunaj in znotraj, iz avditorija in iz za kulis — torej! Vaša naloga je, priobčevati pred premierami članke, drobne vesti iz gledališke pisarne, anekdote iz za kulis in intervjuje s kolegi, da bo javnost informirana še bolj ko doslej o bodočih premierah in delu v obeh gledališnih. Časopisje se je z razumevanjem odzvalo naši želji, da nam da še več prostora na razpolago kakor doslej. Pripravljeno je storiti vse kar se da, da vzbudi med publiko večje zanimanje za teater ter da se ohrani in razširi krog njegovih ljubiteljev. Sprejmete?«

»Sprejemem. Ze mnogokrat sem čula željo od strani občinstva, da bi se našel kdo, ki bi dal vpogled v tok teatarskega dela, kajti še vedno so ljudje, ki mislijo, da je teater samo učenje vlog na izust in igranje a pestro poslikanim platnom. Sicer pa: premiera »Orliča« je pred vratmi, Vi ga režirate, torej: predstavljam se vam v svoji novi vlogi in koj boste imeli priliko presoditi, kako jo igram. Papir — evinčnik —?! Evo me nared: govorite! Publiko bo gotovo zanimalo, zakaj je letos otvoritvena predstava baš Rostandov »Orlić.«

»Spoznali so velikega francoskega klasičarja Rostanda a »Cyranom de Bergeracoma, ki smo ga stavili v teku petih let trikrat na repertoar, vzroka dovolj, da lahko pričakujemo najvišjega odziva tudi pri tej predstavi. Saj je odlomek iz zgodovine tistega naroda, ki je zbudil Ilirijo iz sna in vzbudil našo narodno zavest, naroda, s katerim nas veže najtesnejše prijateljstvo. Rostand je tipičen Francoz; mojster v izbiiri dramskega govora, besede in verza. Igra je obvladala najbolj rafinirano odersko tehniko, včasih postane na račun verjetnosti nekoliko naiven, a nikoli ne zgreši učinka in pogodi pri gledalcu vselej čustveno stran. Z Albrechtovim prevodom pa se lahko postavi »Orlić« mirno poleg Zupančičevega »Cyrana.«

»Na katerih glavnih momentih ste sredi režije igre?«

Napoleonstvu. Nato sledi iz grozne vizije umirajoče vojske najmarkantnejši pacifizem, tako sodoben, kakor da je igra pisana v današnjih dneh.

»Vaš režiser ima kak prizor v igri posebno pri srcu. Kateri je Vaš?«

»Oni, ko protestira princ na Metternichovo zahtevo, da se francoska trobojnica opusti!«

Svetlost želi, naj s prapora izgine opod sled krvi in zgoraj trak sinjine, ki opodnji del a krvjo gnojil je tla, a vrh v vseh upih kopal se svetla, — svetlost želi, kaj ne, naj bo izpran ž nje sled neba in sled nešteti ran, da bo ostala mi le krpa bela. ki bo osvobod v smrti prt odela... — trenutek, ko občutimo pomen teh treh barv, ki niso zložene slučajno, temveč so simboli življenja in trpljenja naroda.«

»Katero sceno bodo po Vašem mnenju posebno uzgajale?«

»Predvsem Flambeaujev raport, velika tirada o kalvariji Napoleonovega vojaka, nato scena, kjer prepriča Flambeau prince o veri francoskega ljudstva vanj, ki je okrašlo a eliko svoja ljubljena celo vrsto vankandjih drobnarij: robec, pribor, čaše itd. Kee maršala Marmonta (kdo ga ne pozna iz ljubljanske zgodovine — saj je dvoril lepin Ljubljankam), ki se povrne zopet med Bonapartove, prevzel od Flambeaujeve svetlobe in prinevne goreče mladosti. Učinkovit je Metternichov monolog z Napoleonovim klobukom, simbolom njegove rasti iz naroda do cesarja, in veli-

ka scena med princem in Metternichom, ko mu ta z ostroumno demonejsko diplomato dokáže pred zrcalom, da je avstrijski alabič in ne sin velikega Korzičana...«

»Igralec?«

»Zelo sem zadovoljen z igralci, ki so a to predstavo zopet rešili eno najtežjih nalog. Predvsem se odlikuje gosp. Jan, ki je obogatil svoje delo z novo umetnino. Levor je vnovil s krescijo Metternicha nov odličan lik v galerijo svojih vlog. V veliki sceni z Janom, odigrani z vso bravuroznostjo in intuitivnostjo, dosega oba višek komada. Cesar je opravičil vse moje pričakovanje in postavil na oder klenega, fanatičnega sinu Picardije, dišečega po grudi, ki mu vseh šestnajst let vojskovanja ni moglo vzeti domačega humorja in kasarske šalovitosti. Zenskam je odmerjen manjši in manj važnejši delokrog, a zadele so ton, ki ga zahteva Rostand kot lirik, popolnoma.«

Zdora se žije zvok trobente, zamirajoči kriki, vzdihli, šum vetra, korakanje in marseljeza: evo signala! Inspicient prične zasoplen: »Gospod profesor, ali gremo na Wagramsko poljane eksercirati?« Smo že vsi!

»No, pa pojdimos — ee nasmehe profesor in gre.

Wagram oživlja v viziji... Marseljeza doni.

Maša Slavčeva.

**Čitajte tedensko revijo
„ŽIVLJENJE IN SVET“**

po zasledovali ter jo dohiteli v Podbrežju pri Mariboru. Moški, ki so zasledovali, so med tem pobegnili ter pustili ženske same z otroki. Te so otroci odvedli v Ptuj, kjer se vodi nadaljnja preiskava, begune pa se zasledujejo.

Iz življenja na deželi

BLAD. Zvočni kino Bled predvaja danes in jutri v nedeljo velefilm »Pesma noči« s slavnim tenorjem Janom Kiepurom v glavni vlogi. Predigra: novi Paramountov tednik ter kulturni film.

GABRK PRI SKOFJAH LOKI. Ze preteklo šolsko leto smo imeli na naši dvorazrednici zaradi pomanjkanja učnih moči nereden pouk. Upali smo, da se med počitnicami zadeva uredi in da se prične novo šolsko leto spet redni pouk. Toda ob pričetku leta smo imeli še vedno samo eno učno moč in še ta je takoj prve dni obbolela; tako so sedaj otroci brez vsakega pouka. Kdaj dobimo nove učitelje, ki so baže je imenovani, nam ne moremo povedati. Sedaj v najlepšem času so otroci brez pouka, pozneje zaradi vremenskih neprilic, visokega snega in mraza s hribov po par mesece spet ne bodo mogli v šolo, med tem so dolge božične počitnice in tako ostanejo otroci nad po-

lovico leta brez pouka. S težkimi žrtvami, ki jih bomo nosili še dolgo vrsto let, smo zgradili šolsko poslopje, zato upravičeno prosimo prosvetno oblastvo, da nam preskrbi čim prej nove učitelje. Tudi glede stanovanja ni nobenega zadržka, ker je v šolskem poslopiju še vedno eno družinsko stanovanje prazno.

GORNJI GRAD. V nedeljo 23. t. m. je priredila podružnica CMD v Gornjem gradu lepo uspešno prireditev. Otvorilo jo je veterinarski svetnik g. Lobnik z lepim nagovorom. Opisal je delo in pomen podružnice CMD. Nadalje je prisrčno čestital članicam, ki so z letošnjim letom že 25 let aktivno v podružnici. To so gospe: Trobej Franja, Kolenc Marica in Krajnc Ivana. H koncu govora je pozival članstvo, naj pridno dela tudi vnaprej, ostalo občinstvo pa naj kolikor mogoče podpira tako lepo in važno narodno ustanovo. Po govoru je lepo dovršeno deklarirala učenka Milka Skuljeva, nakar se je razvila prijetna domača zabava. Čisti dobicek pojde v pomoč bratom v tujini in zlasti tudi revnim študentom v inozemstvu.

RIBNICA. Šolski zvočni kino predvaja danes ob 20.15 in jutri v nedeljo ob 15.15 in 20.15 velefilm »Ben Hur«. Za dodatek nov Foxov tednik.

Gospodarstvo

Gibanje zaposlenosti v posameznih strokah

Dodatno k že objavljenim podatkom o gibanju skupnega števila pri Okrožnem uradi za zavarovanje delavcev v Ljubljani zavarovanih delavcev in nameščenec v avgustu objavlja sedaj Okrožni urad še podatke o gibanju zavarovanih članov v posameznih strokah.

Kakor smo že poročali, se je od julija na avgust število zavarovancev pri OUZD v Ljubljani nekoliko povečalo, in sicer od 82.835 na 83.059. S tem se je sezonska zaposlenost najbrž približala svojemu višku. V posameznih strokah ni bilo opaziti od julija na avgust večjih sprememb. Najbolj se je povečalo število zaposlenih delavcev pri gradnji cest in vodnih zgradb, in sicer za 238 zavarovancev ali 8,8%. Povečanje beležimo nadalje pri gostilniških obratih za 123 ali 3,5% in pri tekstilni industriji za 103 ali 0,8%. Ze v juliju smo začeli padec zaposlenih članov iz gozdno-žagarske industrije, in sicer za 345 delavcev in nameščenec, kar je govorilo v zvezi s poslabšanjem izvoza v Italijo. V avgustu se je število zaposlenega delavstva v gozdno-žagarski industriji ponovno skrčilo za 200 ali 2,8%. Padec beležimo tudi v oblačilni stroki, in sicer za 112 zavarovancev ali 2,8%.

Gibanje v primeri z lanskim in predlanskim letom.

V primeri z lanskim avgustom je bilo letos povprečno število zavarovanih članov za 4060 večje, v primeri s predlanskim avgustom pa za 2551 večje. V posameznih strokah pa je bilo letos v avgustu v primeri z lanskim in predlanskim avgustom zavarovano naslednje število članov:

	Število članov	1933.	1932.	razlika nasproti avgustu 1933.
tekstilna ind.	12.910	+ 211	+ 46,7	
kemikalna ind.	1.814	+ 15,9	+ 21,1	
obč. obrati	1.587	+ 14,8	+ 45,7	
gozd.-žag. ind.	6.893	+ 11,1	+ 11,2	
papirna ind.	1.969	+ 7,1	+ 22,3	
ind. gradb. mat.	4.476	+ 6,6	+ 5,3	
umjarska ind.	1.674	+ 4,7	+ 16,5	
vodne zgradbe	2.931	+ 4,6	+ 17,4	
higijena	1.842	+ 4,0	+ 7,1	
oblačilna ind.	3.947	+ 4,0	+ 8,5	
gostilnišča	3.624	+ 3,2	+ 5,8	
živilska ind.	3.629	+ 2,0	+ 2,0	
grafična ind.	1.128	+ 1,9	+ 0,2	
eluzičnad	8.189	+ 1,8	+ 3,0	
predelava lesa	3.424	- 1,2	- 17,4	

Gospodarske vesti

Nemčija nam dolguje v kliringu 126 milijonov. Po poročilu Narodne banke je stanje terjatve nasproti državam, ki nam dolgujejo na podlagi plačilnega prometa za izvoz blaga, tole: 1. Neizvršeni nalogi po plačilnem sporazumu z Nemčijo so znašali na podlagi vplačil pri nemški Reichsbanki dne 27. septembra t. l. 7.276.852 mark, to je 126 milijonov dinarjev. Glede na to in pa zaradi priliva uvoznikovih vplačil na zbiralni račun pri nas bodo morali izvozniki našega blaga za Nemčijo čakati na časovni red izplačila približno 3 in pol meseca. 2. Po plačilnem sporazumu z Grčijo kaže stanje iznosov, ki se v zmislu tega sporazuma zadržujejo pri grški Narodni banki v Solunu, in sicer 30 odstotkov od fakturne vrednosti naših izvoznikov na dan 27. septembra 6.180.600 Din. Po sedanjem stanju torej ni izgleda, da se zadržana izplačila našim izvoznikom v Grčijo poravnajo prej kakor izvoznikom v Nemčijo.

Izvoz za vezane dinarje. Minister za finance je izdal odlok od 18. septembra, po katerem se mimo deviznega pravilnika lahko uporabljajo začasno vezane dinarske terjatve pri izvozu naslednjih predmetov: 1. vse vrste zdravilnega zelišča; 2. suha čreva; 3. perje od perutnine; 4. ribje konzerve; 5. dišeča kadulja; 6. lipovo cvetje; 7. lovovorno listje; 8. rožmarinovo listje; 9. rožmarinovo olje; 10. olje od dišeče kadulje; 11. suhe vložje; 12. suhe gobe; 13. orehi; 14. vino; 15. žanje in liker in 16. doge za sode (in sicer poleg predmetov, za katere velja ta odločba že po odloku od 3. oktobra 1933 in 17. februarja t. l.). Za plačanje teh predmetov se lahko uporabljajo začasno vezane dinarske terjatve samo onih držav, v katere se bodo ti predmeti izvažali in s katerimi nimamo sporazuma o plačilnem prometu niti ni plačanje na drug način določeno. Opravdane overenosti o zavarovanju valute za izvoz označenih predmetov se ima izvršiti a potrdili denarnih zavodov o izplačilu protivednosti teh predmetov izvozniki na breme računa začasno vezanih dinarjev onih držav, v katere se ti predmeti izvažajo.

Francija kupuje naš tobak. Kakor poročajo iz Pariza, se je francoska vlada odločila, da odkupi večje količine našega tobaka najboljše kakovosti. Predvsem se zanima za tobak iz Hercegovine, ki je letos odličen. Francija je nedavno odkupila od Madžarske večje količine običajnega toba-

ka v vrednosti preko 8 milijonov pengov. Naš izvoz žita v Češkoslovaško. Kakor smo pred dnevi poročali, je v Bratislavo dospela prva pošiljka naše pšenice, in sicer 1800 vagonov na račun kupljenih 6000 vagonov. Te dni je ravatelj češkoslovaške žitne monopolske družbe dr. Ladislav Feilerabend ponovno odpotoval v Beograd zaradi sklepanja novih kupcij. Pred svojim odhodom je izjavil, da znaša deficit letošnjega pšeničnega pridelka v Češkoslovaški 30.000 do 35.000 stotov. Od lanske letne pa je ostalo še na razpolago 20.000 vagonov, tako da bo znašala uvozna potreba le 10.000 do 15.000 vagonov. To uvozno potrebo bo Češkoslovaška prvenstveno krla v Jugoslaviji, ker Rumunija letos v pšenici nima izvoznih presežkov. Koruzo pa bo monopolska družba pričela uvažati šele pozneje, in sicer iz Jugoslavije, pa tudi iz Rumunije, ki bo navzlic prvotni bojazni vendar imela v koruzi izvoznih presežek.

Produkcija pri Fordu se je letos podvojila. Kakor poročajo iz New Yorka, je znašala v prvih osemih mesecih t. l. produkcija v Fordovih obratih v Ameriki in inozemstvu 696.070 avtomobilov nasproti 352 tisoč 405 v istem času lanskega leta, tako da se je povečala za 97%. Ostale ameriške tvornice pa so izdelale 1.640.200 avtomobilov, to je za 42% več nego lani.

Oddaja del. 2. oktobra bo pri inženjerskem oddelku komande dravske divizije oddaje v Ljubljani oферtna licitacija glede oddaje zgradbe drenaže v vojašnici v skofji Loki, 11. oktobra pa glede oddaje zgradbe električne centrale v intendantskem skladišču v Ljubljani.

Dobava pisarniških potrebščin. Kraljevska banska uprava dravske banovine v Ljubljani razpisuje v skrajšanem roku javno ustno licitacijo za dobavo pisarniških potrebščin za drugo polletje proračunskega leta 1934/35. Licitacija se bo vršila v soboto 20. oktobra ob 11. uri v sobi številka 21 v II. nadstropju banske palače na Bleiweisovi cesti št. 10.

Dobave. Komanda pomorskega arzenala Tivat sprejema do 15. oktobra ponudbe glede dobave 10 kom. električnih števcev, 800 kg cinkovega belila, 2810 kg raznih barv, 200 kg železnega minija, 1000 kilogramov osnovne barve, 800 kg lanenega firmeža, 25 kg sikativca, 1500 kg steklarskega kita, 600 kg minija-kita ter drugega barvarskega materiala do 19. oktobra glede dobave zastav in praporov ter 85 komadov specialnih zaščitnih naočnikov; do 21. ok-

tobra glede dobave 600 m nekatraniranega motovoa, 30 kg merlina in 100 kg konoplje, do 22. oktobra pa glede dobave pločevine, železa, žice, 500 kg fero-mangana, 500 kg kupro-mangana, 1000 kg fero-silicija, 100 kg fero-kroma in 40 kg fosforjevega bakra.

Borze

28. septembra

Na ljubljanski borzi so danes ostali očiščeni tečaji deviz v glavnem nespremenjeni, le Berlin se je nekoliko dvignil. V privatnem kliringu notira avstrijski šiling nekoliko nižje, namreč 8,42-8,52 (v Zagrebu promet po 8,36). Nadalje je prišlo v zagrebški privatnem kliringu do prometa v angleških funtih po 227 in v grških bonih po 27,12. Španske pezete so se nudile po 5,9750. Madžarski pengi pa notirajo v Beogradu 9,90-10.

Na zagrebškem efektm tržišču je tendenca v Vojni škodi nadalje prilajna in so bili zaključki po 356 in 357 (v Beogradu po 354,50 in 351,50), za december pa po 358,50 in 360 (v Beogradu po 356,50). V investicijskem posloju je prišlo pri čvrsti tendenci do prometa po 72 in 72,50 (v Beogradu po 71,50). V ostalih vrednotah ni bilo zaključkov.

Devize.

Ljubljana. Amsterdam 2302,63 — 2313,99, Berlin 1357,91—1368,71. Bruselj 793,57 do 797,51, Curih 1108,35—1113,85, London 156,80—168,10, New York 3337,44—3365,70. Pariz 223,93—225,05, Praga 141,45—142,31, Trst 290,79—293,19 (premijsa 28,5%). Avstrijski šiling v privatnem kliringu 8,42 do 8,52.

Curih. Pariz 20,2050, London 15,11, New York 303,8750, Bruselj 71,5750, Milan 26,2750, Madrid 41,8750, Amsterdam 207,80, Berlin 122,75, Dunaj 57, Stockholm 77,80, Oslo 75,90, København 67,45, Praga 12,77, Varšava 57,92, Atene 2,91, Bukarešta 3,05. Dunaj. (Tečaj v priv. kliringu.) Beograd 11,89, London 26,58, Milan 46,17, New York 53,74, Pariz 80,56, Praga 21,81, Curih 175,66, 100 S v zlatu 128 S pap.

Effekti.

Ljubljana. Vojna škoda 354 — 356, 7% investicijsko 71 — 72, 8% Blair 64 — 66, 7% Blair 56 — 57, 4% agrarne 40 — 41, 6% begluške 58 — 59.

Zagreb. Državne vrednote: Vojna škoda 354 — 356, za november 357 den, za dec. 357,50 — 359, 7% investicijsko 72 — 72,50, 4% agrarne 40,50 — 41,50, 7% Blair 56,75 do 57,50, 8% Blair 68,50 bl., 6% begluške 59,50 — 60,50; delnice: Narodna banka 4000 den., Priv. agrarna banka 214 den., Sečerana Osijek 120 — 135, Trboveljska 87 — 90.

Beograd. Vojna škoda 354 — 355 (354,50, 351,50), za december 358 — 359 (356,50, 357,50) investicijsko 71,25 — 72 (71,50), 6% begluške 60,50 — 61 (60,75), za december 61 — 61,50, 7% Blair 57 — 57,50 (57), Narodna banka 4120 — 4135, Priv. agrarna banka 215 — 216 (216,25).

Dunaj. Dunav-Sava-Jadrin 10,90, Državne železnice 13,70, Trboveljska 12,30, Alpine-Montan. 9,80. V predborzi: Ruše 7, Sečerana 16.

Blagovna tržišča

HMELJ.

+ Zatec, 28. septembra. Živahno povpraševanje po hmelju se nadalje opazja vsem žateškim okolišju, kar ima za posledico, da se zaloge pri producentih vedno bolj križajo. Od letošnje letine je po cenitvi žateške hmeljarske zveze pri producentih na razpolago komaj še 30.000 starih stobov, to je manj nego ena tretjina pridelka. Cene se gibljejo med 1550 in 1850 Kč.

Klemenčič pred sodniki v Splitu

Za razpravo o tatvinah cerkvene zlatnine Gospe od zdravja vlada izredno zanimanje

Split, 26. septembra. Vlom, izvršen letos 27. junija v romarsko cerkev Gospe zdravia na Dobrem, je dobil danes svoj epilog pred senatom splitskega okrožnega sodišča. Tatvine v cerkvah v Zagorju niso kaj posebnega in so se že med romarji znašli tatovi, ki so »odri krivce«. Te tatvine pa so izvršene kar tako mimogrede, ko romarju obvisi pogled na kaki zlatnini, ki ga kar privleče, da jo ob ugodni priložnosti stisne v žep ali pa v svojo romarsko torbo. Kipi, ki imajo sloves čudodelnosti, so pred takimi dolgotrajnimi doslej ostali varni. Tatvina dragocenosti s slike Gospe zdravia je bila zaradi tega velikanska senzacja in daleč na okrog in je tako tudi ogromna množica že davno pred začetkom razprave oblegala sodišče. Ker se v razpravno dvorano ni dalo priti drugače kakor z vstopnicami, so trume razočaranih ostale zunaj ter so dajale duška svoji jezi, ko so z avtomobilom prepeljali obtoženega Ivana Klemenčiča.

S Klemenčičem vred je na obtožni klopi še sedem splitskih zlatarjev, ki so kupovali od njega ukradeno zlatnino iz cerkve na Dobrem. Klemenčič ima zagovornika ex-offo, oškodovano stranko — frančiškansko cerkev na Dobrem — pa zastopa sam gvardijan dr. Crnica. Ko so prebrali obširno obtožnico, ki opisuje, kako je Klemenčič izvršil svoj vlom, ter potem polagoma pričel razpravljati o ukradenosti dragocenosti, je dobil besedo obtoženi Klemenčič. Predsednik ga je najprej vprašal, če je resnica, kar navaja obtožnica o njegovih prejšnjih kriminalnih delih. To so napadi na ambulanco kočevskih vlakov, zaradi katerih je bil Klemenčič obsojen pred ljubljansko poroto Klemenčič je dejal:

— Do svojega 45. leta sem bil dober posestnik in hotelar, potem pa je prišlo do naključja, da sem bil v Ljubljani obsojen na 5 let. V zaporih sem bil nekaj preko treh let in ko sem bil prost nisem imel ničesar več. Prišel sem v Split za zaslužkom. Najprej sem služboval v hotelu »Slaviji«, ko pa so doznali, da sem bil že obsojen, so mi odpovedali. Služboval sem tudi pri neki filmski družbi, ki me je oškodovala za 2400 Din, kakor mnoge druge. Naposled sem našel delo v kinematografu »Eden«, a sem zaslužil tam mesečno samo 600 Dn. Bil sem v hudih stiskah — in zato sem to napravil.

Podrobno je tudi opisal, kako je dve noči pilil rosete na cerkvenih oknih, zlezel na ključu, da sem bil v Ljubljani obsojen na 5 let. V zaporih sem bil nekaj preko treh let in ko sem bil prost nisem imel ničesar več. Prišel sem v Split za zaslužkom. Najprej sem služboval v hotelu »Slaviji«, ko pa so doznali, da sem bil že obsojen, so mi odpovedali. Služboval sem tudi pri neki filmski družbi, ki me je oškodovala za 2400 Din, kakor mnoge druge. Naposled sem našel delo v kinematografu »Eden«, a sem zaslužil tam mesečno samo 600 Dn. Bil sem v hudih stiskah — in zato sem to napravil.

Borba proti hripi

Togal tablete so uspešno sredstvo zoper hripo in obolenja pri prehladu. Togal pomaga izločevati sečno kislino. Togal tablete, vzete v začetnem štadiju obolenja, preprečijo, da bi se hripa razvila. Poskus bo tudi vas uveril o tem. V vseh lekarnah. Zdaj samo: mala škatlica 21.— Din, velika škatlica 46.— Din.

Odobreno M SPINZ br. 1878

ZITO.

+ Chicago, 28. septembra. Začetni tečaj: Pšenica: za dec. 103,75, za maj 103,6250; koruza: za dec. 78,50.

+ Ljubljanska borza (28. t. m.) Tendenca za žito nespremenjena. Nudijo se (vse za slovensko postajo, plačljivo v 30 dni): pšenica (po mlevski tarifi): baška 79/80 kg po 162,50—165; baška, 80 kg po 165—167,50; koruza (po navadni tarifi): stara suha za september po 150 — 152,50; nova umetno sušena s kvalificirano garancijo po 122,50 do 125; moka: baška 50c po 260 — 265, banatska 50c po 265 — 270.

+ Novosadska blagovna borza (28. t. m.) Tendenca neizpremenjena. Promet srednji. Pšenica: baška okol Novi Sad, srednjebaška in gornjebaška 112,50 — 115; okolica Sombor, sremeka, južnobaška 110 do 112,50; baška ladja Tisa 122 — 124; ladja Becej 121 — 123; slavonska 112 — 114; gornjebanatska 115,50 — 117,50; južnobaška 110 — 112,50; baška, banatska, ladja 120 — 122. — Oves: baški, sremeki, slavonski 65 — 67,60; banatski 62,50 — 65. — Ri: baška 107,50 — 110. — Jčmen: baški, sremeki, 65/66 kg 104 — 106; jari, 67/68 kg 120 — 122,50. — Kuruza: baška 86 — 88; okolica Sombor 87 — 90; banatska 83—85; baška in sremeka nova sušena 72 — 74; sušena za oktober 72 — 74; banatska nova sušena 68 — 70; za oktober 76 — 78. — Moka: baška, banatska (v oklepajih sremeka, slavonska) 50c in 50ggc 190 — 210 (187,50 — 197,50); 52c 170 — 190 (187,50 do 177,50); 55c 150—170 (147,50 — 157,50); 58c 125 — 145 (122,50 — 132,50); 57c 110 do 115 (107,50 — 112,50); 58c 105 — 110 (105 — 110). — Otrobi: baški 82 — 84; banatski 80 — 82; banatski ladja 86 — 88.

+ Somborska blagovna borza (28. t. m.) Tendenca nespremenjena. Promet 88 vagonov. Pšenica: baška okolica Sombor, sremeka 109 — 112; gornjebaška, gornjebanatska 112 — 115; slavonska 110 — 113; baška, banatska potiska 121 — 124. — Oves: baški, sremeki, slavonski 65 — 67,50. — Ri: baška 107,50 — 110. — Jčmen: baški in sremeki, 63/64 kg 108 — 110; jari, 67/68 kg 120—125; baranjski jari, 67/68 kg 122,50 — 127,50. — Kuruza: baška 84 do 86; ladja Dunav, Tisa 86 — 88; baška, sremeka nova sušena 73 — 75; za oktober 71 — 73. — Moka: baška 50c in 50ggc 187,50—207,50; 52c 167,50—187,50; 55c 147,50—167,50; 58c 122,50—142,50; 57c 107,50—112,50; 58c 105—110. — Otrobi: baški pšenični 82,50—85. — Fižol: baški novi 145 — 150.

+ Budimpeštanska termiska borza (28. t. m.). Tendenca stalna, promet živahen. Pšenica: za okt. 15,86—15,88, za marc 16,97—16,98; koruza: za maj 10,73—10,75.

BOMBAY.

+ Liverpool, 27. sept. Tendenca mirna. Zaključni tečaj: za okt. 6,72 (prejšnji dan 6,77), za dec. 6,70 (6,74).

+ New York, 27. sept. Tendenca komaj stalna. Zaključni tečaj: loko 12,65 (12,70), za dec. 12,49 (12,57).

der je dejal, da je bil Klemenčič njegov odjemalec in da ga je poznal že tri leta. Napravljaj je vtisk postenege in solidnega človeka ter zaradi tega ni imel nobenih pomislekov, ko mu je ponudil v nakup starinsko zlatnino. Podobno so izjavili tudi drugi zlatarji in celo policijski uradnik se je strinjal z njihovimi zagovori. Vsi zlatarji so imeli sicer od policije natančne seznamne ukradenih dragocenosti iz cerkve na Dobrem. Da niso teh seznamov pregledali, ko so od Klemenčiča kupovali razne dragocenosti, je sicer znak nepravdnosti, a je vendarle razumljivo, ker so bili vsi prepričani, da je Klemenčič stvar postojak, ki je prišel v gmotne težave in prodaja zaradi tega stare dragocenosti, ki so bile last njegove rodbine v Sloveniji.

Po zaslišanju vseh obtožencev je bila razprava prekinjena, jutri pa se bo nadaljevala in, kakor vse kaže, tudi zaključila.

Presenetljivo odkritje

Split, 27. septembra

Drugi dan razprave proti vlomilcu Ivanu Klemenčiču je bil za Splitske in okoličane, ki so ravno tako kakor prvi dan na vsi moči sili v razpravno dvorano, velika senzacija zaradi spora, ki ga je imel zagovornik obtoženih zlatarjev dr. Stipečević z zastopnikom oškodovane stranke, frančiškanskim gvardijanom dr. Crnico. Dr. Stipečević je v svojem govoru poudarjal, da si prav za prav samo njegovi klienti-posteni obtožniki edini, ki so imeli veliko gmotno škodo od Klemenčičevega vloma. Po tatvini so pobožni meščani in okoličani z raznimi darovi — križci, medaljoni, verižkami in z drugimi dragocenostmi v veliki meri izkazali svoje spoštovanje do ukradenih slike Gospe zdravia. Poleg tega so našli večino ukradene zlatnine in je torej izguba le majhna.

— To ni res, je govornika prekinil gvardijan dr. Crnica ter pričel nastevati predmete, ki se niso vrjnili.

Odvetnik dr. Stipečević pa je v nadaljevanju svojega govora razložil, da so pobožni ljudem prodajali celo slike ukradenih dragocenosti in vlomilca Klemenčiča po 2 Din za komad.

Gvardijan dr. Crnica je spet zaklical, da to ni res.

— Da so take slike krožile tudi po mestu, lahko dokažem z mnogimi pričami, je dejal dr. Stipečević.

Dr. Crnica je razburjen spiral na sodišče, naj vzame v varstvo oškodovano stranko, dr. Stipečević pa je poudarjal, da ima kot zagovornik obtoženih obrtnikov pravico iznašati tudi vse komurkoli neljube okoliščine resnice.

Klemenčičev zagovornik dr. Pavković je pa v svojem govoru dokazoval, da njegov klient ni rojen zločinec, kakor je to

skušala dokazati obtožnica. Klemenčič je prvič kršil zakone, ko je bil star že 45 let, in ko je svojo kazen prestal, si je prizadeval na vso moč, da bi se posteno preživljal. Kot portir hotela je imel nešteto priložnosti, da bi se bil polastil tuje lastnine. To službo, ki jo je posteno izvrševal, je izgubil zaradi splošno škodljivega predsojda, ki ga je imel njegov poslodajalec, ko je doznal, da je bil Klemenčič že kaznovan. V drugi, mizerno plačani službi pa je Klemenčič zaslužil v obupen položaj, ki ga je dovedel do vloma.

Po dolgem posvetoivanju sodnikov so bili vsi obtoženi zlatarji oproščeni. Ivan Klemenčič pa je bil obsojen na 5 let robije in na 5 letno izgubo častnih državljskih pravic.

Ko se je velika množica razhajala po razglasitvi sodbje, je bilo največ govora o dobri kupčiji s slikami, ki jo je razkril odvetnik dr. Stipečević.

Repertoar

DRAMA

Začetek ob 20.

Sobota, 29.: Orlić. Premiera. Izven. Nedelja, 30.: Gugalnica. Premiera izven. Ponedeljek, 1. oktobra: Zaprtlo.

OPERA

Začetek ob 20.

Petek, 28.: Hovansčina. Premiera. Izven. Sobota, 29. ob 15.: Manon. Dijaška predstava po znatno znižanih cenah od 5 do 15 Din. Izven.

Nedelja, 30.: Sveti Anton, vseh zaljubljenih patron. Izven. Ponedeljek, 1. oktobra: Zaprtlo.

V plimi se je vse spočelo

Vpliv sonca in meseca na zemljo — Prišel bo čas, ko se bo zemlja nehala vrteti okrog lastne osi

Celo stoletje je vladalo v znanstvenih in razumnih krogih svetlo prepričanje, da so zemlja in v njo vsi planeti otroci ogromnih središčnih sil okrog ravnika senčne oble, od koder so iz plinastega telesa začele v vesoljstvo kose pramegle. Ti kosi so se potem polagoma razvili v sedanje premičnice.

Laplace sam, oče te razlage o postanku sveta, ji ni pripisoval nič več nego hipotetičen pomen, a vendar so se komaj v novejšem času pojavile druge teorije o tej stvari. Ena najzanimivejših in najnovejša je tista, ki jo zastopajo sloviti angleški fizik eJans, dalje Chamberlin in Moulton. Po tej teoriji je plima spočetnica vsega.

Znano nam je, kako vpliva privlačnost meseca na zemljo. Šele pred nedavnim je prof. Albrecht ugotovil, da se trda zemeljska tla gibljejo pod vplivom meseca, kakor tudi sonca v določenem času prav tako kakor njena vodna površina. Seveda sta »plima« in »oseka« zemeljske skorje zaznavni samo z najobčutljivejšimi merilnimi instrumenti, dočim ju na morju opazi že prosti oko. Toda če bi na zemljo vplivalo neko nebesno telo z isto silo, kakor vpliva nasprotno zemlja na mesec, tedaj bi že

dalvo čutili še vse pomembnejše posledice teh privlačnih sil nego sta naša nedolžna vodna plima in oseka. Že davno bi vladale na zemlji približno iste razmere kakor na mesecu.

Na mesecu sicer ne opazimo zemeljske privlačnosti v obliki plime in oseke, ker je to nebesno telo brez vodnih površin. Zato pa opazimo nekaj drugega: Mesec nam kaže vedno isto stran svoje oble. Razlaga je preprosta: luna se je vrtela nekoč prav tako kakor zemlja okrog svoje osi, toda zemeljska privlačnost in z njo zvezana plimska in osečna gibanja so zavirali vrtenje meseca, tako da se je po silni dolgi dobi dokončno ustavilo. To pa je imelo še druge velike posledice, ki jih je omeniti zato, ker vpliva podobno kakor zemlja na mesec tudi sonce na zemljo, čeprav dosti bolj šibko, tako da se bodo posledice tega vplivanja pokazale šele čez dolge, dolge dobe. Zemlja bo namreč v daljni bodočnosti tudi nehala vrteti se okrog svoje osi, kazala bo soncu vedno samo eno stran svoje površine, ta stran bo obžarjena in se bo strašno segrela, nasprotna stran pa bo zaledenela v večni temi. Jasno je, da bo življenja na zemlji v teh razmerah konec. Učenjaki že trdi-

jo, da se vrtenje zemlje zaradi sončne privlačnosti ustavi...

Zakon privlačnosti bo povzročil njeno smrt, kakor je povzročil njeno rojstvo. O tem pravi Jeans sledeče: V davnih časih, ko je bil naš sončni sistem še ena sama plima, nastala masa, je šlo mimo nje neprimerno težje nebesno telo, ki je s svojo privlačno silo izzvalo ogromna plimska valovanja na njeni površini. Ta privlačna sila je postala, čim bolj se je ta zvezda bližala naši pramegli, tako velika, da so se iz nje izrgali ti valovi kot samostojna masa. V večji daljavi je bila privlačnost manjša, v bližini našega nekdanjega sonca največja, a manjšala se je spet, čim bolj se je tuja zvezda oddaljevala. Na ta način se je soncu iztrgala valju podobna masa, ki je bila v sredini najdebelejša, proti obema koncema pa tanjša.

Ko je ta masa z izžarevanjem izgubljala toploto, sta se konca seveda prej ohladila in spremenila iz žarečega plina v tekočino nego sredina, ki je ostala skoraj popolnoma plinasta. Zaradi neenakih težnostnih vplivov so nastali v valjastem telesu nekakšni vozi, dokler ni razpadel v več kosov. Ti so bili začetek poedinih planetov. Na obeh koncih so stvorili manjše mase z večjo gostoto, v sredini pa večje z manjšo gostoto. Dejansko sta v sredini naše planetne vrste Jupiter in Saturn največja in najbolj redka na obeh koncih pa so po eni strani Mart zemlja, Venera in Merkur ter po drugi strani Uran, Neptun in Pluto manjši ter gostejši. Dejstva potrjujejo teorijo.

Ta teorija gotovo še nima vseh dokazov na svoji strani in jo je treba še izpopolniti, je pa verjetnejša in pred vsem nazornejša nego vse dosedanje teorije, ki so govorile o postanku našega planetnega sistema.

Velikanski metulj

V Hondurasu so ujeli metulja, ki je menda največji na svetu. Z razpetimi krili meri v širino 23 cm

Lastnega očeta je ugrabila iz grde pohlepnosti po dediščini

Pariški tisk se bavi obširno z afero znane filmske igralkine Regine Michelove, ki je s pomočjo treh mož v Le Mansu ugrabila svojega lastnega očeta.

Stari mož, ki šteje že 90 let, se je šel na cesti v spremstvu svoje gospodinjice, ko se mu je približal avtomobil. Iz njega so izstopili njegova hči in trije moški, ki so se vrgli z največjo naglico na starčka, ga zgrabili in vrgli v avto, ki se je nato z bliskovito brzino odpeljal. Vse se je odigralo v tako kratkem času, da ni utegnil nihče izmed pasantov stopiti vmes, tem bolj, ker je divja na preteče vzklile odgovorila: »Dajte nam mir, saj je moj oče!«

Tako je šele policija skušala dognati, kaj je za stvarjo. Dospel ji pa ni uspelo, da bi prišla akterje te čudne drame. V Le Mansu se boje, da stari Michel ne bo preživel tega dogodka, ker je pred kratkim prestal težko operacijo.

Ugrabitelj lastnega očeta ima svoje ozadje v napetem razmerju, ki je vladalo že dolgo časa med njim in hčerjo. Ta bi se bila rada polastila njegovega velikega imetja in je že leta računala z njegovo smrtjo. Starec je pa kljuboval vsem boleznim in ni kazal, da bo kmalu umrl. Tedaj je po denarju hlepeča hči sklenila, da ga s silo spravi na oni svet. Bil je nje ujetnik v svojem lastnem stanovanju, dajala mu je

Ženska bo vzletela v stratosfero

Stratosferni balon brata belgijskega stratosfernega pionirja Jeana Piccarda v Detroitu je že več dni pripravljen za vzlet v stratosfero. Na tej vožnji bo spremljala Jeana Piccarda tudi njegova žena Jeanetta, ki je pred kratkim napravila skušnjo za pilotinjo balonov. Gondola detroitskega stratosfernega balona je zelo lahka in tehta z vso opremo vred komaj 200 funtov

Voda iz 387.000 l vina

Nenavadna goljufija s pijačo

Pred sodnikom v avstrijskem Kromerizu se je moral zagovarjati kletar Jožef Steurer zaradi čudnega primera goljufije.

Steurer je bil v službi pri vinskem trgovcu Pavlu Brandlu, ki je zašel v velike dolgove in so mu končno zarubili vso njegovo zalogo vina, t. j. 387.000 l. Brandl si je v teh razmerah skušal pomagati na nenavaden način. Zapovedal je Steurerju, naj vse sode izprazni ter jih napolni z vodo. Da bi pa ne prišli takoj na sled goljufiji, mu je naročil, naj pod odprtino v sodu, skozi katere se z natega dviga vino, pritrdi šlitrsko steklenice s širokim vratom. Te steklenice naj napolni z vinom, tako da bi v resnici

priteklo ven, če bi stopila natega v akcijo. Vse ostali sod pa bi bil napolnjen z vodo. Steurer je tako storil, zarubljeno vino razen tiste manjše količine, ki jo je potreboval za svojo genialno goljufijo, je Brandl prodal. Njegov položaj pa se s tem ni izboljšal in mož se je potem ustrelil. Kmalu nato so prišli manipulaciji na sled in so Steurerja prijeli.

Pred sodnikom je dejal, da se čuti krivega, a da se je bal izgubiti službo, če bi ne storil vsega tako, kakor mu je zapovedal gospodar. Obsojili so ga samo na tri tedne strogega zapora.

Izdajalski žebliji

Novi obtežilni momenti proti Hauptmannu

Aretacijo Hauptmanna kot poglavitnega krivca v ugrabiteljski aferi Lindberghovega sina smatrajo vedno bolj za posrečeno. Zdaj, ko so ponovno preiskali Hauptmannovo stanovanje in garažo, so odkrili tudi nove indicije. Našli so na neki deski dvakrat zabeleženo številko dr. Condona, o kateri se Hauptmann izgovarja, da jo je zapisal zaradi splošnega zanimanja, ki je vladalo v Ameriki po ugrabitvi Lindberghovega otroka, poleg tega pa so odkrili

v drvarnici skupek prav takšnih žebeljev, a kakršnimi je bila zbita lestev, po kateri so ugrabitelji splezali v Lindberghovo vilo. Zadnje odkritje potrjuje policijo v domnevi, da je napravila izredno dober lov, ko je prišla Hauptmannu. Našli pa so poleg tega še novih 840 dolarskih bankovcev ter nabito avtomatično pištolo.

Grand jury, ki vodi preiskavo proti Hauptmannu zaradi ugrabljenja, je že storila sklep, da se Hauptmann obtožbi zločina izsiljevanja, ker so za to podani vsi potrebni dokazi. Zaradi ugrabitve in umora otroka bo pustila obtožnica odprta vrata in dala državnemu tožniku možnost, da svojo obtožbo v tej smeri pozneje poostri in razširi.

Zdaj je sodišče zaslislalo tudi Lindbergha samega. Pripeljal se je z letalom v New York ter je korakal na sodišče skozi gost špalir radovednega občinstva. Lindbergh je rekapituliral pred sodniki zgodovino ugrabitve in najdbe sinovega trupla. Njegova izpoved je trajala poldrugo uro in vsi navzoči so jo poslušali s pobožno molčečnostjo.

Stoletnik prosi za odpis davkov

Na davčni urad v mestu Hajdu Szovat pri Debreczinu je prispela prošnja 103letnega trgovca Izraela Kohna, da bi mu spregledali davčne zaostanke zadnjih dveh let in ga oprostil davkov za ostanek življenja. Kohn se sklicuje na to, da živi od 93. leta, ko je opustil svojo trgovino, od majhne podpore in da so mu davke plačevali prebivalci Szovata sami z javnimi zbirkami. Zaradi gospodarskih nepravilnosti to danes ni več mogoče. Kohn tudi navaja, kako je opravljal vojno službo za madžarsko domovino. Davčni urad mu je odgovoril, da sam ne more odločiti o njegovi prošnji, a da mu bo za sedaj odmeril zelo nizke davke. Kohn je danes sam na svetu. Pred dvema letoma mu je umrla 95letna žena, s katero je živel 74 let v zakonu.

A NEKDOTA

»Ne vem,« je dejala grška kurtizana Lais, »kakšne knjige čitajo naši veliki filozofi in kakšno modrost prav za prav oznanjajo. Samo to lahko povem, da trkajo na moja vrata prav tako često, kakor drugi ljudje.«

VSAM DAN ENA

»O, kaj pa ti delaš tukaj?«
»Na poročnem potovanju sem.«
»Lepo. In kje imaš ženko?«
»Doma, eden od naju mora vendar priti dati v trgovino.«

Hipohondrija in zakon

Živčna ženska ni godna za zakonsko življenje

Londonski trgovec Henry Leard je te dni dosegel, da so mu ločili zakon. Ko se je pred dvema letoma poročil z b. v. zeno, so ga vsi zavidali zaradi njene izredne lepote. Toda že po nekoliko dneh mu je bilo žal, da sta se vzela. Irena, tako se imenuje mlada žena, je tako živčna, da mora spraviti vso svojo okolico v obup. Najmanjši ropot ji je povzročal glavobol, malo močnejše loputanje z vrati jo je spravilo v krčevit jok. Kadar si govoril z njo, si moral strašno paziti na svoje besede. Vsi dogodki so se je tiki tako rekoč osebno. Poplava na Kitajskem, potres na Japonskem, železniška nesreča v Južni Ameriki — takoj jo je vrglo na bolniško posteljo. Pri tem se je pa grozno bala bacilov.

Stanovanje so ji morali neprestano snaziti, zavese in preproge vedno znova kemično čistiti, vse sobe so stalno smrdle po desinfekcijskih sredstvih. Denarja se ni dotaknila, če ji ga niso prej oprali in razkužili, tudi bankovce. O vseh boleznih, ki je o njih slučajno slišala, je menila, da se kažejo na njej. Čitanje romanov — obvladala je razen angleščine dovršeno tudi francoščino, nemščino, italijanščino — ji je dajalo dovolj snovi za hipohondrična samoopazovanja in psihoanalitične eksperimente.

Leard je sodniku izjavil, da ljubi ženo kakor prvi dan in kakor ga ona ljubi, toda življenje z njo je nemogoče. In tako so ta zakon ločili.

Moderni Ahasver

V Southamptonu je prispel te dni s svojega 15. potovanja okrog sveta 76letni, toda še popolnoma čili mister Brittlebank. Sprejela ga je navdušena množica.

V mladih letih je Brittlebank odšel v Ameriko kjer si je v kratkem času pridobil ogromno imetje. L. 1911. se je odločil opustiti posle in uživati življenje. Pod tem užitjem si je predstavljal potovanje. In v tem je temeljiti, kajti razen Sibirie in Islanda je do danes obiskal že vse dežele na svetu, in sicer ne samo s parnikom, temveč v njihovi notranjosti večinoma peš. Prtljaga mu je pri tem prastar kovček in listnica. Razen angleščine ne zna drugega jezika. Na dosedanjih potovanjih je prehodil in prevozil 3 milijone kilometrov. Čudovito je pri tem, da ga na vsaki morski vožnji ob najmanjših valovih obide slabost. Navzlic temu se noče odločiti, da bi ostavil potovanja po morju.

S Hudičevega otoka v kaznilnico

V Essenu so obsojili zaradi umora nekoga Paula Schenka na 10 let prisilne delavnice.

Schenk je v povojni dobi zapustil svojo ženo v Bueru in našel delo v nekem francoskem premogovniku. Tu je živel v skupnem gospodinjstvu z neko ločeno Nemko, ki jo je nekega dne v prepiru ubil in razkosal, da bi zakril sledove svojega zločina. Umoru pa je prisostvoval njegov 10letni sin, ki je moral tudi pri razkosanju v kleti svetiti z lučjo. Dečkova izpoved je očeta spravila pred porotnike. Obsodili so ga za vse življenje na Hudičev otok. Schenk je prebil dve leti tam, potem pa je pobegnil v družbi dveh drugih kaznjencev, ki sta na tem begu izgubila življenje. Po mnogih potovanjih je prišel v Nemčijo, kjer je menil, da ga tu ne bodo zasledovali zaradi njegovega zločina. Mož se je za motil, ker so ga kmalu prijeli in sodili iznova. V kazen so mu vsteli samo preiskovalni zapor in obe leti, ki jih je prebil na Hudičevem otoku.

Skozi ogenj in vodo

Neki mladi francoski inženjerki se je posrečilo sestaviti obleko, ki ne prepušča vročine ne mraza. Tudi kisline ne razjede. Inženjerka imenuje svoj kraj »izolirano obleko« in je sklenila, da bo zaradi reklame napravila javen poskus. Najprej pojde skozi Rokavski preliv, potem bo planila v gorečo grmado, na koncu pa se bo dala še politi z žveploeno kislino.

Jetika in veseljačenje

Dr. Elliman iz Londona pravi v nekem članku, da je treba 90 odst. jetičnih primerov med poklicno delujočimi dekleti zapisati na račun želje po veseljačenju. Ta je vsekako odločilnejša od podedovanega nagnjenja za bolezen in pomanjkanja. Ne glede na to, da so v prašnih prostorih plesane noči po delu v zaprtih prostorih kvarne za zdravje, se dekleta odpovedujejo tudi redni jedi, da bi si lahko privoščila oblek in lepoto.

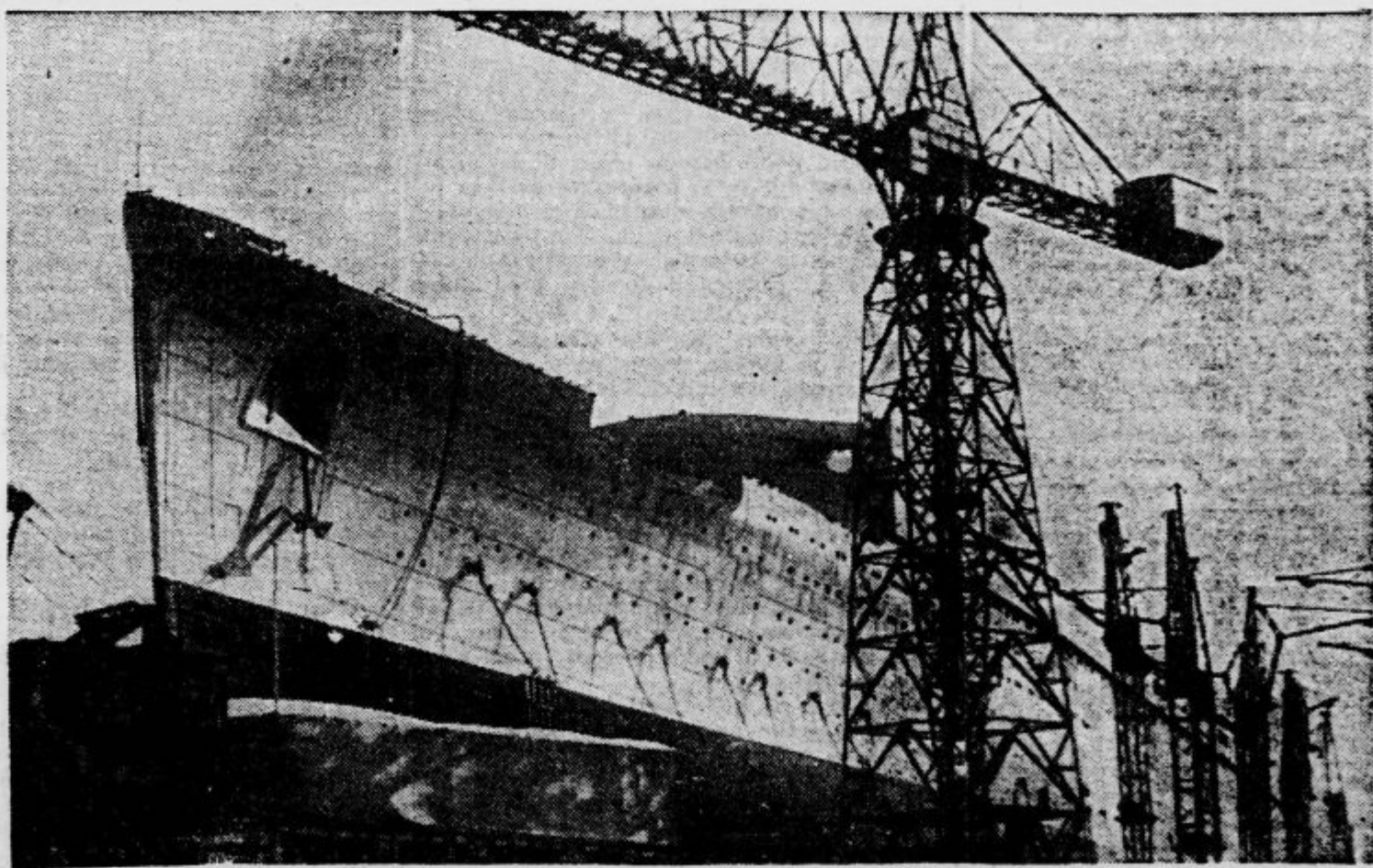
Greta Garbo v bolnišnici

Greta Garbo je po vesteh iz Hollywooda prebivala več dni v bolnišnici. O vzroku tega bivanja ni podrobnih poročil, javljajo samo to, da se je zdravstveno stanje filmske zvezdnice že izboljšalo.

Opica napadla deklico

V živalskem vrtu blizu Bratislave je te dni na nekem otroškem igrišču opica napadla deklico ter jo tako ogrizla in opraskala, da so morali otroka oddati v bolnišnico. Deklica je pripadala skupini šolarjev, ki so prišli v zoološki vrt, da si ogledajo živali.

Svetovna čudežna ladja

»The worlds wonder ship« imenujejo Angleži novo ladjo Cunardove družbe št. 534, ki so jo te dni spustili v morje ter jo krstili na ime »Queen Mary« — Kraljica Mary. Ta ladja je največja na svetu, bo najhitreje in najmirneje vozila ter ima prostora za 4000 potnikov

